

Kritinio mąstymo užduotys

Vyras ir moteris – skirtingi, bet vienodai vertingi asmenys

1. Užduotis. Dieviškojo santykio paveikslas

Dieviškoji trejbė pilnatvė – asmenų tarpusavio santykių išraiška.

Žmogiškoji būties pilnatvė įmanoma tik esant dviejų skirtingų asmenų vienybei.

Kokia Šventojo Rašto citata atskleidžia abi šias mintis?

2. Užduotis. Berniukas, užaugintas kaip mergaitė

● Perskaityk tekstą *Berniukas, užaugintas kaip mergaitė*.

1965 m. rugpjūčio 22 d. Kanadoje, Vinipege, gimė dvynukai berniukai. Juos pavadino Briusu ir Brajanu.

Kai Briusui buvo aštuoni mėnesiai, gydytojų patarimu jis buvo apipjaustytas. Tačiau dėl chirurgo klaidos berniukui buvo pažeistas penis. Medikai tėvus informavo, kad Briusas nebegalės tapti visaverčiu vyru.

Tėvai nuvyko į Džono Hopkinso universitetą Baltimorėje (JAV) ir kreipėsi į seksologą bei psichologą Džoną Manį (John Money). Šis patarė berniuką auklėti kaip mergaitę.

D. Manis buvo šalininkas teorijos, kad žmogus savo lytį „išmoksta“ iš tėvų ir visuomenės, o ne paveldi iš gamtos. Taip Briusas tapo Brenda. Nelaimingi tėvai net neįtarė, kad jų vaikas Džonui Maniui tapo galimybe įrodyti, kad lytinę priklausomybę lemia auklėjimas. Briusas tapo mokslinio eksperimento objektu.

Berniukui pašalino kiaušinėlius, ir keletą metų Manis moksliniuose žurnaluose spausdino ataskaitas apie sėkmingą Brendos, kaip mergaitės, raidą.

„Visiškai aišku, kad vaikas elgiasi kaip aktyvi maža mergaitė ir jos elgsena stublinamai skiriasi nuo berniukiško jos broliuko dvynio elgsenos“, – tikino seksologas. Brendai buvo nustatytas lesbietiškas elgesys. Tačiau ir namiškiai, ir mokytojai matė, kad vaikas turi tipišką berniuko elgesio bruožų ir sumišusių savivoką.

Briuso tėvai, slėpę nuo sūnaus tiesą, patys emociškai kentėjo. Tėvas paniro į alkoholizmą, motinai pasireiškė suicidinių polinkių, o Briuso brolių dvynių nuolat kamavo depresija.

Kai Briusas įkopė į paauglystės amžių, jam buvo duodama estrogeno, kad stimuliuotų krūtinės augimą. Galiausiai Džonas Manis pareiškė, jog Briusui reikia atlikti vaginos suformavimo operaciją.

Briusas kategoriškai atsisakė operuotis ir tėvams pareiškė nusižudysiąs, jeigu dar kartą jį priversią apsilankyti pas Manį. Tuomet tėvas jam atskleidė baisiąją paslaptį. Vaikinas prisiekė daktarą Manį nušausiąs, tačiau galiausiai savo agresiją nukreipė į save. Tris kartus jis bandė žudytis. Paskutinis bandymas baigėsi koma. Iš jos atsigavęs, jis ėmė kautis už teisę būti vyru.

Briuso brolis dvynys Brajanas, paveiktas savo brolio metamorfozės, patyrė didžiulį psichinį sukrėtimą, kuris vėliau komplikavosi į šizofreniją. 2002 metais Brajanas nusižudė tyčia perdozavęs antidepresantų.

Briusas pasikeitė vardą į Deivido, leidosi vyrišką hormoną testosteroną ir ėmė vilkėti vyriškus drabužius. 1997 metais jis ryžosi daugeliui rekonstrukcinių operacijų, kad susigrąžintų fizinius lyties požymius. Jis vedė moterį ir įsivaikino tris jos vaikus. Tačiau... 2004 metų gegužę žmona jo paprašė laikinų skyrybų. Kitą dieną Deividas nusižudė. Jam buvo 38 metai.

Manio straipsniais ir po Deivido mirties remiamasi kaip sėkmingo eksperimento rezultatais.

● **Remdamasis įgytomis žiniomis ir Deivido – Brendos istorija parašyk:**

1. Kodėl nepavyko berniuko paversti mergaite?

2. Tiesą apie žmogų, kurios nesuprato gydytojas Manis.

3. Kodėl ir po Deivido mirties manipuluojama Manio eksperimentu?

3. Užduotis. Žmogiškumo atskleidimas

Palygink dviejų tekstų pagrindines mintis ir padaryk išvadą apie tai, kaip geriausiai atsiskleidžia žmogiškumas.

Gražina Sviderskytė.

Gelbėkite nuo tolerancijos!

Iš požemių iškilę darbininkai buvo niūrūs ir išblyškę: // Jie nešės nuobodį veiduos ir slaptą neapykantą // širdy. (V. Mačernis)

V. Mačernio vizija iš 1941-ųjų Vilniaus – gaivi it naujagimis. Nei paseno, nei išsikvėpė. Lyg guodžiantis spindis klampynėj: taikliau apie veidus, miestą, šalį bjaurojančią dvasios būklę nepasakysi.

Tolerancijos šaukliai myga, kad visos bėdos – dėl nelemtos neapykantos, nepakantumo. Jie neklysta, bet tikslo nepasiekia, nes kalimu tik sugrūda neapykantą širdin ir šeria antrąją dvasios „puošmeną“ – nuobodį. Jų šitaip mygami žmonės tampa arba abejingi, arba neįgalūs bambekliai, arba visai pikti: gerai, tylėdami viską tversim, viduje kaupsim; bet kur save su tokiu užtaisau saugiai padėti, kad nesprogtų?!

Na, o jei ragintume atvirščiai: nulis tolerancijos tam, kas griaua visų gerovę? Jei drąsintume be jokių tūpčiojimų prieš tai nukreipti susikaupusias jėgas? Būtų ką veikti, nuo iškrovos akyse pašviesėtų, o gal net aplinkoje – kieme, gatvėje, viešojoje erdvėje – pragiedrėtų.

Dėl Vilniaus skauda širdį. Ar tik ne dėl užspeisto ir prarasto gebėjimo deramai išsiliesti sostinė šį pavasarį trykšte prartyško ne žiedų spalvomis, o „peckelių“ kvailionėmis (žodis „grafitis“ murzių pėdsakams – per geras)? Ar ne dėl besaikės tolerancijos tauresni veidai ir vaizdai, tikrasis mūsų miesto IQ ir IP it koks pagrindis atvykėliui atsiveria tik po ilgesnio laiko? Deja, trumpiau užtrukusį svečių pasitinka bei išlydi teplionės, „šiukšliažmogiai“ ir sąžinė aluje.

Žinoma, grįždamas iš toliu, namų dvelksmą patiri gerokai anksčiau, nei kojomis palieti Vilniaus žemę. Ne visi rytuosna traukiantys veidai „niūrus ir išblyškę“. Bet ūmai pajunti, kad keliauninkai prasilenkia ne palabindami akimis, o nudelbdami nuo kepurės iki batų. Kelių skinasi pastumdami. Jei susispiečia lauke prie trapo ir apžiūri lėktuvą iš arčiau, garsiai pašiepia (suprask, skraidė ir geresniais, šis per prastas). Aišku, pilotai retai teisprūsta iš savo kabinos pasisveikinti. Ir po skrydžio visi skirstosi niūriai. Profesionalus palydovų mandagumas ne ką tesušildo.

Dardant lopytu asfaltu Vilniaus kalvomis, lydi žmonės šiukšlėse (plakatai autobusų stotelėse) ir stilizuoti žmogeliai, vieni ant kitų metantys šiukšles (dideli stendai šalikelėse) – „šiukšliažmogiai“. Ir dar, aišku, alus. Gatvėse jo reklamų – kiek ir kelio ženklų: lydi, kad neišklystum iš kelio. Viena reklama pritrenkia: alus pagamintas su sąžine. Buvo garbė, dabar jau ir sąžinė. Šit kaip... Atvažiavome. Siauruteliame kieme vairuotojas purlodamas keikia kitą, net veidą iškišęs lauk, kad toliau sklistų. Atvykėlis susigūžia ir tolerantiškai tyli...

Jei tokį įspūdį patyręs svečias į Vilnių užsuka trumpam, tikėtina, kad prastų emocijų atsikratys jau keliaudamas atgalios. Bet jei užtruks ilgiau, jo įspūdžiai susivels į svaigų galvosūkį, kurį galės parvežti namiškiams it egzotišką suvenyrą. Pasirodo, šiame gražiame krašte vyrauja keista tolerancijos rūšis: atvirkščias pakantumas arba kitaip – romi pagarba tam, kas paprasčiausiai nedera.

Visiškai įprasta miestą prismaigstyti atgrasių „šiukšližmogių“ stendų, o kiemsargiams ir sunkiausių žiemą nerasti grašių, pinigais vadinamų; namie svečius it karalius vaišinti, o įstaigoje klientą it valkatą kvailinti ir gaišinti; savo būstą gražinti, o aplinką dergti; pirkti prestižinės klasės automobilį, o kelyje stumdytis muziko manevrais ir signalais; rengtis pabrėžtinai prašmatniai, bet einančiojo šaligatviu eilutę smagiai nulieti balos vandeniui iš po ratų; puoselėti veislinį šunį ir jį vedžioti dvokiančiomis išmatomis nusėtoje pievelėje; vaikui duoti įmantrų vardą ir atlaidžiai vieptis, kai šis bendraamžius drabsto pravardėmis; namie už piktžodžiavimą lupti kailį (įstatymai juk nedraudžia), bet iš aukštų postų svaidytis prasčiokų leksika (kas, kad ir draustų). Begalinė tolerancija viskam, kam tik nereikia. Net Dž. Sviftas praturtintų Guliverio keliones, nusiųsdamas jį į Atvirkščio pakantumo „šiukšližmogių“ kraštą.

„Et, kaimiečiai mes“, – paniekinamai kas nors pasisako. Ir nepataiko. Nes, pavyzdžiui, mano seneliai gyveno nuostabiai gražioje sodybose. Į tokį kaimą mielai išsidanginčiau it meno kūrinio tverti savo būsto ir gimto sodžiaus. Deja, amžinatilsj. Bet dalykas tas, kad protėviai buvo netolerantiški ir net to žodžio nežinojo. Jie visiškai nepakentė bet ko, kas negražu ir nedora. Triūsui išpuoselėtoje kasdienybėje tam vietos nė už ką neužleisdavo, varu išvarydavo.

Svetur, toli Vakaruose, patiko kelio ženklas, kuriame didelėmis raidėmis parašyta: „Nulis tolerancijos girtiems ir viršijantiems greitį.“ Dar patiko, kaip vaikų darželiuose be jokios tolerancijos stabdomi draugus pešiojantys ir kitaip erzinantys mažyliai: „Neliesk kito žmogaus“ (ką kalbėti apie pravardžiavimą ar kitas patyčias). Nulio tolerancijos ženklai savimonėje kaip jokie kiti pažaboja elgesį ir tikslingai nukreipia susitvenkusias jėgas. Be to, apdraudžia nuo nelaimingų atsitikimų ir už ausų ištempia iš nesibaigiančio chaoso.

2010-05-07, www.bernardinai.lt

Motina Teresė (Agnes Gonxha Bojaxhiu, 1910–1997)

Gimtadienis su induistais ir budistais

Kažkoks skeptikas žurnalistas nustebo matydamas, kaip Motinos Teresės bendradarbis mirštančiam induistui drėkino lūpas šventuoju Gango vandeniui. Tai juk esą savaime suprantama, paaiškino jam Teresė, jos namuose kiekvienam mirštančiajam teikiama paguoda, kurios jis trokšta pagal savo paties tikėjimą. Musulmonų laidojimas ir induistų deginimas buvo atliekamas

griežtai pagal jų nuostatas. Ir gatvėse surinkti kūdikiai krikštijamai tik tada, kai jie paauga ir patys gali apsispręsti.

– Yra tik vienas Dievas, ir jis Dievas visų, – kaip visada, paprastai aiškina Motina Teresė. – Todėl svarbu į visus žmones žiūrėti kaip į lygius prieš Dievą. Aš visados sakiau, kad mes turim padėti induistui tapti geresniu induistu, musulmonui geresniu musulmonu, katalikui geresniu kataliku.

– Pasimelskime visų mūsų Dievui, – kviečia ji, kai susirenka įvairių religijų nariai. Jos raupsuotųjų centre Titagarhe yra penki šimtai pacientų. Trisdešimt šeimų katalikų, kitos indusų, musulmonų, sikhų, – pasakoja centro vedėjas brolis Viktoras, – bet visi renkasi į mūsų maldų pusvalandį septintą valandą. mes skaitome kai ką iš Biblijos ar iš kitų raštų, iš bet kokios knygos. Kartais koks pacientas pasako kalbą.

Savo bendrijos 25 metų jubiliejų ši, kai kurių žmonių nuomone, užkietėjusi tradicionalistė vienuolė šventė aukodama maldas bažnyčiose, sinagogose ir šventyklose drauge su anglikonais, baptistais, žydais, armėnais, persais, induistais, sikhais, džainais, budistais. Tai neturi nieko bendra su bet koku beformiu religingumu ar abejingumu tiesai. Teresė buvo karšta katalikė, visa širdimi atsidavusi tradicijoms, kurių aplinkoje augo. Jai buvo aišku ir tai, kad Dievas savaip veikia žmonių širdyse, ir mes nežinome, kaip arti Jo esame. Bet iš žmogaus darbų pažinsime, ar jis klauso Dievo balso, ar ne. Mums nevalia teisti ar nuteisti... Svarbu tik mylėti.

Moteris, kuri nenuėjo į pasimatymą su popiežiumi

Iš pradžių pirmosios Teresės ligoninės reikalai buvo prasti. Mirštančiųjų namuose pasirodė policijos komisaras, užsimojęs ištremti seseris. Sutrikęs jis pamatė, kaip Teresė valo atviras ligonio žaizdas, kuriose knibžda kirminai. Skundikams jis vėliau pasakė:

– Aš tik tada ištremsiu iš čia šią damą, kai jūsų motinos ir seserys ateis ir stos dirbti jos darbo. <...>

Seserys į rikšų vežimėlius ar sunkvežimius renka bet kur purvyne gulinčius, kartais jau skruzdėlių ar žiurkių apgraužtus kūnus. Miesto ambulatorijų automobiliai pristato joms pacientus, kurių nebenori priimti jokia ligoninė. Iš tų, kurie gerai prižiūrimi lieka gyvi ir gali išeiti iš šių namų, tik vienas kitas būna visiškai sveikas ir gali rasti darbą. Kitus seserys mėgina apgyvendinti prieglaudose.

<...> Badaujančiose trečiojo pasaulio šalyse vaikų skaičiaus apribojimas yra savaimė suprantamas, sako ji, tačiau reikia gerbti asmeninio apsisprendimo teisę ir natūraliu būdu kontroliuoti giminės pratęsimą nesunaikinant gyvybės. Šį būdą ji vadina „savęs drausminimu iš meilės vienas kitam“. Seserys moko vargingąsias skaičiuoti savo ciklo dienas naudojant karoliukus, pratina matuotis temperatūrą. Vyskupų konferencijos remiama Teresės kampanija už natūralų šeimos planavimą yra tokia sėkminga, kad gyventojų priaugis Kalkutoje per vienerius metus sumažėjo 30 000. Toms, kurios nešioja nelaukiamą kūdikį, Motina Teresė siūlo aborto alternatyvą – įvaikinimą. „Nežudykite jo, atiduokite man!“ <...>

Atrodo, kad Motinai Teresei kiekvienas iš šių vargstančiųjų buvo vertesnis už visą pasaulį. Kai popiežius Paulius VI 1964 m. lankėsi Indijoje, jis buvo vežiamas Kalkutos gatvėmis baltu linkolnu, automobiliu, kurį jam padovanojo Amerikos katalikai. Šiuo prabangiu automobiliu popiežius naudojami tik vieną kartą, tada jį padovanojo Motinai Teresei. Pirmą kartą Teresė surengė loteriją ir gavo už šį automobilį (perskaičius) 100 000 dolerių savo vargšams.

Tačiau kai Šventasis Tėvas norėjo perduoti jai savo dovaną, Motina Teresė prieš publiką nepasirodė. Ji sėdėjo prie vieno mirštančio senelio, vardu Onilas. Laikė jo sudžiūvusias rankas ir drąsino jį. Ir prieš išeidamas į šalį, kurioje nebus skausmų, jis tyliai pratarė:

– Gyvenau kaip gyvulys gatvėje, bet dabar numirti galiu kaip angelas. <...>

Sensacija per Nobelio premijos įteikimą

Ši neišvaizdi Kalkutos vienuolė nerūpestingai priimdavo premijas ir garbės ženklus – prie jos sario blizgėjo tik kryželis. <...>

Ko gera, pats garbingiausias apdovanojimas buvo Nobelio taikos premija 1979 m. Tradicinį šventinį banketą „Continental“ viešbutyje Motina Teresė paprašė atšaukti, šitaip sutaupant 12 000 markių. Jas kartu su 340 000 Norvegijoje surinktų aukų ji pasiėmė į Kalkutą, kad galėtų padėti jaunoms raupsuotųjų šeimoms pasistatyti namus. Ji paaiškino, kad premija esanti tik vargšų žmogiškojo orumo pripažinimas.

O tada Oslo universiteto auloje, pakvietusi publiką pasimelsti su ja visų žmonių Dievui, ji pasakė Vakarų sugėdinusį pamokslą:

– Didysis taikos griovėjas šiandien yra nekalto, negimusio vaiko riksmas. Jei motina gali nužudyti savo pačios kūdikį savo įsčiose, tai nėra mažesnis nusikaltimas už tą, kurį padarome žudydami vienas kitą... Mano akimis, tautos, legalizuojančios abortus, yra vargingiausios tautos. Jos bijo mažylių, bijo negimusio kūdikio.

Motina Teresė prašė klausytojų netylėti, saugoti negimusius kūdikius, namie, šeimoje pradėti ugdyti meilę, nenusigręžti nuo vargšų.

(Plačiau: K. Feldmanas Meilė lieka: Motinos Teresės gyvenimas. Marijampolė: Ardor, 1998)

Gražina Sviderskytė.
Gelbėkite nuo tolerancijos!
Pagrindinės mintys

K. Feldmanas. *Meilė lieka:*
Motinos Teresės gyvenimas (ištraukos)
Pagrindinės mintys

Išvada (-os):
